

Л.В. Гнилицька, д.е.н., проф.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім. В.Гетьмана»*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КВІНТЕСЕНЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Невідповідність можливостей сучасної облікової системи вимогам економічної безпеки, спрямованим на задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів облікових даних з метою прийняття ними обґрунтованих та своєчасних управлінських рішень при забезпеченні стабільного та стійкого функціонування як суб'єкта господарювання, так і регіону, де воно функціонує, та держави в цілому, обумовила пошук інших концепцій та моделей формування звітної інформації. В результаті дослідження доведено, що найбільші переваги з позицій забезпечення економічної безпеки має концепція звітності про вартість. Використання цієї концепції дозволить: ідентифікувати інформацію, необхідну зацікавленим сторонам; змодельовати зовнішню корпоративну звітність з урахуванням галузевих особливостей того виду економічної діяльності, за яким функціонує підприємство; розкрити інформацію не лише про внутрішні параметри, але і зовнішнє середовище, в якому функціонує підприємство; оцінити ризики підприємницької діяльності та висвітлити їх вплив у відповідних формах звітності. Адаптація концепції звітності про вартість в практику вітчизняних підприємств (при забезпеченні інформаційних потреб економічної безпеки) потребуватиме, з одного боку, певних змін щодо структури та змісту звітної інформації, а з іншого – удосконалення (перегляду, зміни) принципів підготовки облікової інформації як основи звітності.

Ключові слова: *економічна безпека; інтегрована звітність; соціальна звітність; концепція звітності про вартість; принципи багатоцільового обліку; галузева корпоративна звітність.*

Постановка проблеми. З метою забезпечення економічної безпеки бухгалтерський облік має бути інтегрованою інформаційною системою багатоцільового характеру, в якій

первинні розрізнені дані про господарські процеси та зовнішнє середовище підприємства перетворюються на узагальнюючі показники, необхідні для управління внутрішніми бізнес-процесами, раціонального використання корпоративних ресурсів, задоволення інформаційних потреб окремих груп користувачів.

Між тим, існуюча система бухгалтерського обліку та фінансової звітності не пристосована для адекватного відображення сучасних факторів вартості бізнесу. Ця система «...основну увагу приділяє минулому. Вона практично не проливає світла на активи, які є ключовими в досягненні успіху компанії. Сучасні фінансові показники не дають реального уявлення про найважливіші чинники успіху, а баланс надто мало говорить про перспективи розвитку» [1, с. 23]. Крім того, «...облікові технології налаштовані на відстоювання насамперед інтересів власників підприємства на шкоду іншим зацікавленим сторонам» [2, с. 165].

Погоджуючись з цією думкою, хочемо зазначити, що в умовах сьогодення уже і власники не завжди можуть отримувати інформацію про реальну вартість свого бізнесу, адже у фінансовій звітності не знаходить відображення значна частка корпоративних ресурсів (людський, клієнтський капітал), що, зазвичай, є основою конкурентних переваг підприємства.

Отже, сучасні наукові розробки в галузі бухгалтерського обліку, в першу чергу, мають стосуватися сумісності системних даних бухгалтерського обліку та оцінюючих показників бізнесу, що потребує концентрації уваги не на форматах фінансових звітів, а на гармонізації показників вартості бізнесу з показниками наданими у звітності. З цього приводу О.Хорін зазначає, що «внаслідок зміни цільових установок бізнесу змінюється парадигма звітності компанії: ключовим звітом стає звіт про вартість компанії та звіт про ризики, що додається до нього» [3, с. 41].

Аналіз останніх джерел і публікацій. Незважаючи на існування ґрунтовних розробок щодо вдосконалення формату та складових фінансової звітності суб'єктів господарювання, здійснених такими вітчизняними та зарубіжними науковцями як: С.Голов, А.Озеран, М.Пушкар, Д.Панков, П.Друкер, С.Рід [4; 5; 6; 2; 7; 8], мусимо

наголосити, що істотних розвідок щодо концептуального навантаження відкритої звітності підприємства, спрямованої на задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів облікових даних з метою прийняття ними обґрунтованих та своєчасних управлінських рішень при забезпеченні стійкого функціонування підприємства, не проводилося.

Постановка завдання. Виходячи з цього, головним завданням здійсненого у статті дослідження є обґрунтування концепцій та моделей формування звітної інформації, спрямованої на забезпечення потреб економічної безпеки вітчизняних підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження. Найбільш детально сучасні концепції звітності розглянув С.Голов, який зробив висновок, що подолання існуючих обмежень традиційної фінансової звітності потребує переходу від концепції фінансової звітності до концепції інтегрованої звітності або звітності бізнесу [4, с. 401].

У цьому аспекті найбільш цікавою з позицій забезпечення економічної безпеки вважаємо *концепцію звітності про вартість (Value Reporting)*, яка була започаткована в працях С.А. Діпіази та Р.Д. Екклза [9]. Її ключовою ідеєю є досягнення більшої інформативності бухгалтерських показників шляхом корпоративного звітування та розробки стандартів нефінансової інформації, що відображає галузеву специфіку підприємства. Виходячи з цього, авторами запропоновано трирівневу модель інтегрованої звітності, що визначає взаємодію та відповідальність усіх учасників процесу складання, розповсюдження та використання звітної інформації.

Перший рівень моделі передбачає складання відкритої фінансової звітності на основі загальноприйнятих стандартів (міжнародних чи національних). Другий рівень забезпечує формування корпоративної звітності на основі галузевих стандартів оцінки функціонування підприємств, що належать до відповідного виду економічної діяльності, розроблених на добровільних засадах. Третій рівень містить інформацію про фактори вартості, специфічні для конкретної компанії (стратегія забезпечення розвитку та безпеки, підходи до управління ризиками, політика

щодо заохочення персоналу, критерії оцінювання діяльності окремих сегментів та підприємства в цілому).

Практичне впровадження трирівневої моделі звітності про вартість обумовлює перехід від концепції фінансової звітності до концепції інтегрованої звітності, метою якої є поєднання інформації про фінанси, вплив оточуючого середовища на діяльність підприємства та соціальні аспекти в один чіткий, взаємопов'язаний та придатний для порівняння формат.

Для практичної реалізації запропонованої моделі при забезпеченні інформаційних потреб економічної безпеки підприємству необхідно вирішити такі завдання:

- 1) ідентифікувати інформацію, необхідну зацікавленим сторонам;
- 2) розкрити інформацію не лише про внутрішні параметри, але і зовнішнє середовище, в якому функціонує підприємство;
- 3) змоделювати зовнішню корпоративну звітність з урахуванням галузевих особливостей того виду економічної діяльності, за яким функціонує підприємство;
- 4) оцінити ризики підприємницької діяльності та висвітлити їх вплив у відповідних формах звітності.

Практична реалізація концепції звітності про вартість потребує певних змін щодо структури та змісту звітної інформації. При цьому річний звіт має містити не лише фінансову, статистичну та податкову звітність, але й соціальну та галузеву інформацію про діяльність підприємства.

Узагальнення видів інтегрованої звітності підприємства з урахуванням ступеню її регламентації та відповідності потребам окремих груп користувачів при оцінюванні рівня економічної безпеки підприємства (відповідно до діалектичного підходу у пізнанні економічної безпеки) надано в таблиці 1.

Загальнодержавна звітність (податкова, статистична та фінансова) є єдиною за формою і змістом для всіх підприємств. Її правовим підґрунтям є законодавчі норми щодо формування окремих показників, які визначають базу оподаткування, узагальнюються на макроекономічному рівні, чи забезпечують виконання мети існування будь-якої комерційної організації – отримання прибутку.

Таблиця 1

Класифікація звітності як інформаційного підґрунтя забезпечення економічної безпеки підприємства

Вид звітності	Державне регулювання		Користувачі		Забезпечення інформаційних потреб користувачів при оцінюванні стану економічної безпеки підприємства:
	регламентація змісту	уніфікація форми	внутрішні	зовнішні	
1. Загальнодержавна:					
1.1. Статистична	+	+		+	- як складової національної безпеки
1.2. Податкова	+	+		+	- як суб'єкта господарської діяльності
1.3. Фінансова	+	+		+	- як суб'єкта господарської діяльності
2. Корпоративна					
2.1. Галузева	+/-	-	+	+	- як суб'єкта господарської діяльності
2.2. Соціальна	-	-	+	+	- як специфічної соціальної організації

Незважаючи на те, що загальнодержавна звітність є своєрідним інструментом сек'юритизації впливу корпоративних ризиків на усе суспільство, вона не дає можливості реально репрезентувати фінансово-майновий стан підприємства, оскільки методологія формування показників такої звітності викривляє подання в ній важливої з позицій гарантування безпеки інформації, а саме:

- занижує вартість нематеріальних активів, оскільки не відображає вартість інтелектуального капіталу в їх складі, що зумовлено проблемою як їх визнання, так і оцінювання;
- не відображає належним чином резерви, які мали б виконувати функцію страхування ризиків підприємницької діяльності;
- не розкриває факторів зростання доданої вартості, які є неоднаковими для підприємств різних видів економічної діяльності і переважно мають нефінансовий характер.

Зазначені недоліки формату загальнодержавної звітності спонукають підприємства до застосування неформалізованих (корпоративних) звітів.

Корпоративна звітність є диференційованою і залежить від розміру, організаційно-правової форми та соціальної значущості підприємства. Вважаємо, що вона має поділитися на галузеву та соціальну.

Галузева корпоративна звітність продиктована специфікою діяльності підприємства і надає показники, які визначають його роль та місце серед аналогічних підприємств галузі, при цьому такі дані можуть мати не лише фінансовий характер. Запровадження галузевої звітності забезпечить подолання низки проблем щодо об'єктивного відображення інформації про вартість підприємства, що є особливо актуальним з позицій забезпечення економічної безпеки. Це пояснюється низкою причин:

- по-перше, підприємства різних галузей складають звітність за уніфікованими формами та загальноприйнятими правилами (стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності). У результаті стираються специфічні особливості, що характеризують їх фінансово-господарську діяльність, а

складена таким чином звітність втрачає свою прозорість та аналітичність;

- по-друге, узагальнення показників в галузевому розрізі дозволить встановити їх середньогалузеві значення, що є особливо актуальним при визначенні рейтингової оцінки підприємств окремого виду економічної діяльності щодо їх економічної безпеки та фінансової надійності;

- по-третє, уніфікована фінансова звітність не розкриває факторів зростання доданої вартості, які є неоднаковими для підприємств різних видів економічної діяльності і переважно мають нефінансовий характер.

Складання соціальної звітності (звітності зі сталого розвитку) продиктовано, у першу чергу, виконанням соціальної функції бухгалтерського обліку, а сама соціальна звітність є інструментом соціальної відповідальності бізнесу. Наявність соціальної звітності поряд із фінансовою дозволяє зацікавленим особам отримувати дані про соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємства в комплексі з інформацією про фінансові результати. При цьому соціальна звітність здатна доповнити фінансові звіти даними, що відображають перспективи компанії, конкретизувати інформацію про фактори бізнесу, що визначають її вартість (інтелектуальний, організаційний капітал) та окреслити тенденції управління підприємницькими ризиками.

Кожне підприємство визначає формат соціальної звітності відповідно до власних потреб. При цьому в Україні найбільшого розповсюдження отримав формат звіту зі сталого розвитку, підготовлений за вимогами Глобальної ініціативи зі звітності, що розкриває пріоритети безпеки та розвитку в контексті заходів, направлених на подолання наслідків економічної кризи.

Як зазначає у своїх дослідженнях Т. Давидюк, перший соціальний корпоративний звіт в Україні був підготовлений та опублікований у 2005 році компанією «Систем Кепітал Менеджмент» (СКМ). А станом на 2010 рік уже 38 компаній опублікувало 55 нефінансових звітів у різних форматах, серед яких 49 звітів зі сталого розвитку та 6 – нефінансових звітів іншого формату [10, с. 382–383].

Разом з тим, нефінансова соціальна звітність в Україні значно відстає за своїм поширенням від інших країн. Зокрема, інформацію про нефінансові аспекти діяльності надають лише 11 % українських підприємств, що є лідерами за обсягами чистого доходу. Тоді як у розвинених країнах такі звіти готують 80 % найбільших компаній та 45 % компаній з найвищими доходами у країнах, що розвиваються [11, с. 34].

Такий стан речей пояснюється, з одного боку тим, що в Україні складання соціальної звітності не задеклароване на державному рівні, а, отже, передбачає необов'язковість її формування. З іншого, самі користувачі такої звітності доволі скептично ставляться до процесу її підготовки та достовірності наданих в ній показників, підкреслюючи той факт, що нестандартизований вибір критеріїв соціальної звітності дозволяє підприємствам розкривати у ній лише сприятливу для себе інформацію і уникати тих даних, що свідчать про негативну динаміку. Як наслідок, показники ефективності та результативності, що визначають конкурентні переваги у соціальному форматі, не відповідають критеріям, що висуваються до них у фінансовій звітності.

Тому перед українським законодавством в сфері економіки постає завдання забезпечити найбільш адекватну участь зацікавлених сторін в процесах соціального звітування, а також врегулювати питання щодо можливості реального оцінювання інтелектуального капіталу (людського, клієнтського) з метою повного відображення в звітах переваг та існуючих проблем, пов'язаних з діяльністю підприємства, що зробить соціальну звітність правдивим інструментом ефективного управління в галузі безпеки та розвитку.

У цьому контексті цікавим для запровадження у вітчизняну практику є досвід таких країн, як ПАР, Данія та Великобританія, в яких чітко визначено правила складання соціальної звітності, а також механізми взаємодії підприємств з державою, некомерційними установами, громадськістю тощо. Зокрема, компанії, що зареєстровані на Фондовій біржі Йоганнесбурга, зобов'язані готувати зведений звіт, який, поряд з фінансовою звітністю, містить і звіт зі сталого розвитку. У

Данії найбільші приватні та державні підприємства повинні включати корпоративну соціальну звітність в річний фінансовий звіт, а у Великобританії публічні компанії у річному фінансовому звіті мають надавати звіти з соціальних та екологічних питань [11].

Адаптація трирівневої моделі звітності про вартість в практику вітчизняних підприємств (при забезпеченні інформаційних потреб економічної безпеки) потребуватиме, з одного боку, певних змін щодо структури та змісту звітної інформації, яка має містити, крім фінансової, статистичної і податкової звітності, ще й соціальну та галузеву інформацію про діяльність підприємства, а з іншого – удосконалення (перегляду, зміни) принципів підготовки облікової інформації як основи звітності.

Отже, виникає необхідність перегляду загальноприйнятих принципів підготовки облікової інформації в контексті їх можливого використання для формування показників інтегрованої (багатоцільової) звітності.

Проблематиці вдосконалення принципів підготовки облікової інформації з позицій задоволення інтересів розрізних груп користувачів присвячена значна кількість наукових розробок. Для її розв'язання французький вчений Д. ле Фуруш пропонує створити глобальну систему бухгалтерського обліку, яка відповідає б макро- та мікроекономічним вимогам щодо інформаційного забезпечення. В свою чергу, український дослідник В.Євдокимов [12], радить назвати таку систему обліку інтегрованою. Тоді як М.Пушкар [13] та С.Голов [4] доводять доцільність використання терміну багатоцільова система бухгалтерського обліку. Та незважаючи на строкатість назв, для усіх цих авторських поглядів характерним є висновок щодо удосконалення принципів генерування бухгалтерських даних, адекватних потребам сучасності, що дозволять формувати інтегровану (багатоцільову) звітність.

Сучасна система бухгалтерського обліку та відкритої фінансової звітності ґрунтується на таких принципах: безперервності, обачності, превалювання сутності над формою, повного висвітлення, історичної (фактичної) собівартості,

єдиного грошового вимірника, автономності, періодичності. Разом з тим, значна частина вказаних принципів втратила свою актуальність при підготовці облікових даних для задоволення потреб широкого кола користувачів в системі економічної безпеки, що потребує їх удосконалення.

Зокрема, забезпечення економічної безпеки передбачає задоволення інформаційних потреб не лише інвесторів та власників, але й інших груп користувачів, для яких, крім суми отриманого підприємством прибутку, важливою буде інформація ще й про корисність задіяних активів. Особливо підсилюється дана проблема, якщо метою отримання звітних даних є діагностика (оцінювання) вартості бізнесу. У цьому випадку інвестора цікавить інформація про реальну, а не історичну вартість активів та зобов'язань, оцінених за ринковою (справедливою) вартістю.

Отже, з метою використання облікової інформації в системі економічної безпеки доцільно принцип історичної вартості замінити принципом гнучкості в оцінюванні, що передбачає залежність вибору оцінки від мети та потреб користувача облікових даних.

Щоб бути джерелом забезпечення економічної безпеки сучасна облікова інформація повинна бути достатньо репрезентативною та мати необхідну значущість (суттєвість). Відповідно до вітчизняного законодавства в сфері бухгалтерського обліку, виконання цього завдання здійснюється шляхом забезпечення принципу повного висвітлення, що означає відображення у фінансовій звітності підприємства істотної та корисної інформації про його фінансово-майновий стан. Принцип повноти висвітлення є своєрідним буфером, що протидіє інформаційним ризикам пов'язаним з недостовірністю та неадаптованістю бухгалтерських даних, які надаються окремим групам користувачів. Практичне виконання даного принципу досягається шляхом розкриття інформації у формах фінансової звітності.

Однак повністю забезпечити потреби користувачів лише на основі ретроспективної фінансової інформації, отриманої способом суцільного документування господарських фактів, не

можливо. Адже лівова частка ринкової вартості сучасного підприємства створюється завдяки ефективному використанню активів в нематеріальній формі, переважна більшість з яких не відображається у фінансовій звітності. За даними зарубіжних експертів, середня величина матеріальних активів на даний час складає менше 25 % ринкової вартості підприємства. Ще більш суттєві розходження між балансовою та ринковою вартістю активів спостерігаються у таких високотехнологічних компаніях, як «SAP» або «Microsoft», чи компаніях з сильним брендом як «Coca-Cola», де на частку нематеріальних активів в ринковій вартості підприємства припадає понад 90 % [8, с. 305].

Напрошується висновок, що традиційний бухгалтерський облік і фінансова звітність відображають лише 10–25 % ринкової вартості підприємства, акумульованих в балансовій оцінці його майна. Наочним прикладом низької достовірності даних фінансової звітності є поглинання фірмою «IBM» фірми «Lotus» за 3,5 млрд доларів при балансовій вартості 226 млн. доларів і прибутковості, що знижується. Ця ситуація якомога краще характеризує той факт, що перевищення реальної вартості над бухгалтерською (балансовою) формується за рахунок недооціненого інтелектуального потенціалу підприємства, який не знаходить відображення в сучасних формах звітності [14].

Не менше суперечностей викликає дотримання правил документального підтвердження господарських фактів при їх відображенні в бухгалтерському обліку, а, відповідно, і в окремих формах фінансової звітності. Це пов'язано з тим, що на внутрішні процеси підприємства суттєво впливають фактори зовнішнього середовища, значна частка яких не піддається суцільному документуванню і не може бути описаною фінансовими параметрами.

Особливо це стосується трансакційних витрат, розмір та склад яких в умовах нестабільних економічних процесів в Україні з кожним роком зростає. Як зазначають російські дослідники [15], частка трансакційних витрат по відношенню до витрат основної діяльності (трансформаційних витрат) складає близько 10 %, причому третина з них пов'язана з витратами на

перевірку достовірності інформації про контрагента, витратами, викликаними їх опортуністичною поведінкою, а також витратами, що спричинені впливом «адміністративного ресурсу» при укладанні угод. Зрозуміло, що про документальне підтвердження існування таких витрат з боку контрагента не може бути й мови.

Звідси випливає, що підприємства не можуть забезпечити дотримання принципу повноти висвітлення інформації без відображення трансакційних витрат в бухгалтерському обліку та звітності, які є головним фактором, що визначає структуру та динаміку системи економічної безпеки. Отже сучасний бухгалтерський облік не надає повного уявлення про доцільність здійснення заходів із забезпечення економічної безпеки і, відповідно, не є підґрунтям оцінювання стану безпечного функціонування підприємства.

Крім того, основним завданням, що висувають спеціалісти з економічної безпеки до облікової інформації, є її прогностичний (а не історичний) характер, який дозволив би збалансувати відображення стратегічної мети щодо безпечного функціонування підприємства з фактичними результатами їх подальшого виконання.

Стає зрозумілим, що принцип повного висвітлення не може забезпечити обліковою інформацією усі групи зацікавлених користувачів, тому більш доцільним буде використання принципу репрезентативності, який, за висловлюванням С.Голова «означає, що облікова інформація, надана користувачеві, повинна найкращим чином відображати властивості актуальної інформаційної сукупності» [16, с. 10]. Використання цього принципу в багатоцільовій обліковій системі передбачає надання користувачам актуальної та достовірної інформації в міру потреби в ній, що має як фінансовий так і нефінансовий характер і будується не лише на методах суцільного спостереження, але й на прийомах вибіркового спостереження, регресійного аналізу, комерційної розвідки.

Потребує уточнень при формуванні інформації в системі економічної безпеки і застосування принципу обачності, який

передбачає обережність в оцінюванні активів і доходів з метою недопущення їх завищення та занижування вартості зобов'язань та витрат. Обачність зумовлена невизначеністю, що супроводжує діяльність підприємства, тому, відповідно до чинного законодавства, саме цей принцип виступає підґрунтям визнання підприємницьких ризиків, породжених такою невизначеністю в системі бухгалтерського обліку. Крім того, він дає змогу зменшити ризик суб'єктивізму при застосуванні облікових оцінок.

Разом з тим, фактичне використання принципу обачності може породжувати невідповідність витрат та доходів звітного періоду, втрату збалансованості окремих показників активів та зобов'язань чи взагалі призводити до неповного відображення окремих активів підприємства (значної частини нематеріальних активів). Крім того, даний принцип нерідко використовують як інструмент маніпулювання обліковими даними, коли мова йде про створення завищених резервів сумнівних боргів чи забезпечень майбутніх витрат, або при застосуванні економічно необґрунтованих оцінок списання виробничих запасів. Якщо ж обачність стосується не минулих, а майбутніх подій, то це зумовлює ризик відхилення від очікуваних наслідків. В зв'язку з цим, при відображенні підприємницьких ризиків в системі бухгалтерського обліку слід керуватися не формальною обачністю, а принципом чутливості до ризику, як такий розуміють узагальнення у звітності фактичних та потенційних наслідків господарських операцій та подій, спираючись на оцінку їх чутливості до ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства.

Висновки. Проведені дослідження дають можливість сформулювати низку узагальнюючих положень, що розкривають напрями розвитку теоретичних основ формування відкритої звітності підприємства та уточнюють роль її показників як суттєвого чинника у забезпеченні інформаційних потреб економічної безпеки підприємства:

1. Невідповідність можливостей сучасної облікової системи вимогам економічної безпеки, спрямованим на задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів облікових

даних з метою прийняття ними обґрунтованих та своєчасних управлінських рішень при забезпеченні стабільного та стійкого функціонування, як суб'єкта господарювання, так і регіону, де воно функціонує, та держави в цілому обумовила пошук інших концепцій та моделей формування звітної інформації.

2. У цьому аспекті найбільш цікавою з позицій забезпечення економічної безпеки вважаємо концепцію звітності про вартість. Використання цієї концепції при забезпеченні інформаційних потреб економічної безпеки підприємства дозволить: ідентифікувати інформацію, необхідну зацікавленим сторонам; змоделювати зовнішню корпоративну звітність з урахуванням галузевих особливостей того виду економічної діяльності, за яким функціонує підприємство; розкрити інформацію не лише про внутрішні параметри, але і зовнішнє середовище, в якому функціонує підприємство; оцінити ризики підприємницької діяльності та висвітлити їх вплив у відповідних формах звітності.

3. Реалізація концепції звітності про вартість в Україні потребує певних змін щодо структури та змісту звітної інформації. При цьому річний звіт має містити не лише фінансову, статистичну та податкову звітність, але й соціальну та галузеву інформацію про діяльність підприємства.

4. Галузева корпоративна звітність продиктована специфікою діяльності підприємства і надає показники, які визначають його роль та місце серед аналогічних підприємств галузі, при цьому такі дані можуть мати не лише фінансовий характер. Запровадження галузевої звітності забезпечить подолання низки проблем щодо об'єктивного відображення інформації про вартість підприємства, що є особливо актуальною з позицій забезпечення економічної безпеки.

5. Складання соціальної звітності (звітності зі сталого розвитку) продиктовано виконанням соціальної функції бухгалтерського обліку. Наявність нефінансової звітності поряд з фінансовою дозволяє зацікавленим особам отримувати дані про соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємства в комплексі з інформацією про фінансові результати. Це уможливорює визначення підприємницьких ризиків (зокрема

латентних), що стає важливим фактором оцінювання економічних взаємовідносин з боку інвесторів та кредиторів. В свою чергу для працівників підприємства така звітність є значним стимулом і доказом статусності їх роботи.

6. Адаптація моделі звітності про вартість в практику вітчизняних підприємств (при забезпеченні інформаційних потреб економічної безпеки) потребує, з одного боку, певних змін щодо структури та змісту звітної інформації, а з іншого – удосконалення (перегляду, зміни) принципів підготовки облікової інформації як основи звітності.

Список використаної літератури:

1. *Андриссен Д.* Невесомое богатство. Определите стоимость вашей компании в экономике нематериальных активов / *Д. Андриссен, П. Тиссен* ; пер. с англ. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 304 с.
2. *Панков Д.* Проблемы развития финансового учета в условиях глобализации // Accounting & Audit System Integration into European Union Area. New challenges and opportunities / The Papers of International Conference, 6–7 October, 2005. – С. 164–168.
3. *Хорин А.Н.* Рыночно ориентированная финансовая отчетность: баланс корпоративного капитала / *А.Н. Хорин* // Бухгалтерский учет. – 2006. – № 15. – С. 39–44.
4. *Голов С.Ф.* Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / *С.Ф. Голов*. – К. : Центр навч. лі-ри, 2007. – 522 с.
5. *Озеран А.В.* Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємства: монографія / *А.В. Озеран*. – К. : КНЕУ, 2015. – 471 с.
6. *Пушкар М.С.* Фінансовий облік у системі управління: монографія / *М.С. Пушкар, М.Т. Щирба*. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 178 с.
7. *Друкер П.Ф.* Информация, которая действительно нужна руководителю. Измерение результативности

- компанії / П.Ф. Друкер ; пер. с. англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 131 с.
8. Рид С. Финансовый директор как интегратор бизнеса / С.Рид, Х.Д. Шойерман ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 397 с.
 9. Эклз Роберт Дж. Революция в корпоративной отчетности: как разговаривать с рынком капитала на языке стоимости, а не прибыли / Роберт Дж. Эклз, Роберт Х.Герц, Э.Мери Кизан ; пер. с англ. Н.Барышниковой. – М. : Олимп-Бизнес, 2002. – 432 с.
 10. Давидюк Т.В. Розвиток бухгалтерського обліку людського капіталу: теорія і методологія : монографія / Т.В. Давидюк. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – 508 с.
 11. Нефінансова звітність – інструмент соціально відповідального бізнесу. – К. : ФОП Костюченко О.М., 2010. – 82 с.
 12. Євдокимов В.В. Адаптована модель інтегрованої системи бухгалтерського обліку : монографія / В.В. Євдокимов. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 516 с.
 13. Пушкар М.С. Розробка систем обліку : навч. посібник / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карп-бланш, 2003. – 198 с.
 14. Edvinsson L. Intellectual Capital. Realizing Your Companu's True Value Finding Its Hidden Brainpower / L.Edvinsson, M.S. Malone. – New York : Harper Business, 1997.
 15. Дымова И.А. Учетно-аналитические аспекты экономической безопасности бизнеса : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.12 / И.А. Дымова. – М. : РГБ, 2005.
 16. Голов С.Ф. Теория многоцелевого бухгалтерского учета / С.Ф. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2011. – № 4. – С. 3–13.

References:

1. Andrissen, D. and Tissen, P. (2004), *Nevesomoe bogatstvo. Opredelite stoimost' vashej kompanii v*

- jekonomike nematerial'nyh aktivov*, ZAO «Olimp-Biznes», Moscow, 304 p.
2. Pankov, D. (2005), «Problemy razvitija finansovogo ucheta v uslovijah globalizacii», Accounting & Audit System Integration into European Union Area. New challenges and opportunities, *The Papers of International Conference, October 6–7*, pp. 164–168.
 3. Horin, A.N. (2006), «Rynочно orientirovannaja finansovaja otchetnost': balans korporativnogo kapitala», *Buhgalterskij uchet*, Vol. 15, pp. 39–44.
 4. Golov, S.F. (2007), *Buhgalters'kyj oblik v Ukrai'ni: analiz stanu ta perspektyvy rozvytku*, Centr navch. li-ry, Kyiv, 522 p.
 5. Ozeran, A.V. (2015), *Teorija ta metodologija formuvannja finansovoi' zvitnosti pidprijemstva*, KNEU, Kyiv, Ukraine, 471 p.
 6. Pushkar, M.S. and Shhyrba, M.T. (2006), *Finansovyj oblik u systemi upravlinnja*, Kart-blansh, Ternopil', Ukraine, 178 p.
 7. Druker, P.F. (2006), *Informacija, kotoraja dejstvitel'no nuzhna rukovoditelju. Izmerenie rezul'tativnosti kompanii*, translated by Al'pina Biznes Buks, Moscow, 131 p.
 8. Rid, S., Shojerman, H.D. and gruppa mySAP ERP Financials As Financial (2007), *Finansovyj direktor kak integrator biznesa*, translated by Al'pina Biznes Buks, 397 p.
 9. Jekklz Robert, Dzh., Gerc Robert, H. and Kigan Meri, Je. (2002), *Revoljucija v korporativnoj otchetnosti: kak razgovarivat' s rynkom kapitala na jazyke stoimosti, a ne pribyli*, translated by N., Baryshnikovoj, Olimp-Biznes, Moscow, 432 p.
 10. Davyджuk, T.V. (2011), *Rozvytok buhgalters'kogo obliku ljuds'kogo kapitalu: teorija i metodologija*, ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine, 508 p.
 11. *Non-financial reporting – tools of socially responsible business* (2010), FOP Kostjuchenko O.M., Kyiv, Ukraine, 82 p.

12. Jevdokymov, V.V. (2010), *Adaptovana model' integrovanoi' systemy buhgalters'kogo obliku*, ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine, 516 p.
13. Pushkar, M.S. (2003), *Rozrobka system obliku*, Kart-blansh, Ternopil', Ukraine, 198 p.
14. Edvinsson, L. and Malone, M.S. (1997), *Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value Finding Its Hidden Brainpower*, Harper Business, New York.
15. Dymova, I.A. (2005), *Uchetno-analiticheskie aspekty jekonomicheskoy bezopasnosti biznesa: dissertation*, RGB, Moscow.
16. Golov, S.F. (2011) «Теорія багатоцільового бухгалтерського учета», *Buhgalterskij uchet i audit*, Vol. 4, pp. 3–13.

ГНИЛИЦЬКА Лариса Володимирівна – доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку ДВНЗ «Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана»

Наукові інтереси:

– дослідження питань управлінського обліку, фінансового аналізу та використання обліково-аналітичних методик в забезпеченні економічної безпеки вітчизняних підприємств.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2016.